

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 5 lipca 2022 r.

Sąd Apelacyjny w Poznaniu, I Wydział Cywilny i Własności Intelektualnej w składzie:

Przewodniczący:	Sędzia Bogdan Wysocki

po rozpoznaniu w dniu 5 lipca 2022 r. w Poznaniu

na posiedzeniu niejawnym

sprawy z powództwa **M. L.**

przeciwko **J. P.**

o ochronę dóbr osobistych

na skutek apelacji powoda

od wyroku Sądu Okręgowego w Poznaniu

z dnia 1 lipca 2021 r., sygn. akt XII C 1166/18

1. **oddala apelację;**

2. **zasądza od powoda na rzecz pozwanej kwotę 540 zł (pięćset czterdzieści złotych) tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu apelacyjnym.**

Bogdan Wysocki

UZASADNIENIE

Pozwem z dnia 26 stycznia 2016 r. **powód M. L.** wniósł o: nakazanie **pozwanej J. P.** wyłączenie się z wszelkiej działalności w ramach Związku (...) w (...) związanej z jego osobą oraz zamieszczenie w czasopiśmie (...), którego wydawcą jest Związek (...), oświadczenia zawierającego przeprosiny za działania pozwanej, naruszające dobra osobiste powoda, w szczególności możliwość korzystania z praw przysługujących członkowi Związku (...) w (...); zasądzenie od pozwanej na rzecz powoda kosztów postępowania według norm przepisanych.

Pismem z dnia 5 czerwca 2015 r. powód sprecyzował żądanie pozwu poprzez podanie dokładnej treści przeprosin, jakich domaga się od pozwanej w najbliższym numerze czasopisma (...), który ukaże się po upływie miesiąca od uprawomocnienia się wyroku: „Przepraszam Kolegę M. L., członka Oddziału (...) Związku (...) w (...), (...), za to, że jako (...), z naruszeniem obowiązujących w naszej organizacji zasad, nie nadałam biegu Jego wystąpieniom do (...), jak również wystąpieniom organu nadzorczego tj. Urzędu Miasta Stołecznego W. (...), wskazujących na naruszenie praw kolegi M. L. i w ten sposób uniemożliwiłam obronę Jego praw i dobrego imienia przed Głównym Sądem Koleżeńskim Związku (...) w (...)”.

W odpowiedzi na pozew z dnia 30 stycznia 2017 r. pozwana wniosła o oddalenie powództwa w całości; zasądzenie od powoda na jej rzecz kosztów procesu, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych bądź przedłożonego spisu kosztów.

Wyrokiem z dnia 15 lutego 2017 r. Sąd oddalił powództwo, a kosztami procesu obciążył powoda i zasądził od niego na rzecz pozwanej kwotę 2.015,80 zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego.

Na skutek apelacji z dnia 5 kwietnia 2017 r. wniesionej przez powoda **Sąd Apelacyjny w Poznaniu wyrokiem z dnia 14 marca 2018 r. uchylił zaskarżony wyrok i sprawę przekazał do ponownego rozpoznania Sądowi Okręgowemu w Poznaniu**, pozostawiając temu sądowi rozstrzygnięcie o kosztach postępowania apelacyjnego.

Po przekazaniu sprawy do ponownego rozpoznania powód pismem z dnia 29 sierpnia 2018 r. ustosunkował się do treści odpowiedzi na pozew, podtrzymując dotychczasowe stanowisko w sprawie.

W piśmie z dnia 7 listopada 2017 r. pozwana oświadczyła, że podtrzymuje dotychczasowe zarzuty, twierdzenia i wnioski w sprawie.

Wyrokiem z dnia 16 lutego 2021 r. Sąd Okręgowy w Poznaniu oddalił powództwo (pkt 1); całością kosztów procesu obciążył powoda a szczegółowe wyliczenie kosztów pozostawił referendarzowi sądowemu (pkt 2).

Podstawą rozstrzygnięcia były następujące ustalenia i wnioski.

Związek (...) w (...) jest stowarzyszeniem zarejestrowanym, działającym na podstawie obowiązującego prawa o stowarzyszeniach i posiadającym osobowość prawną.

Celem Związku jest oparta na podstawach naukowych organizacja hodowli i szkolenia psów rasowych dla osiągnięcia jak najwyższego poziomu zarówno pod względem eksterierowym, jak i użytkowym.

Związek jako stowarzyszenie osób zainteresowanych w amatorskiej hodowli psów rasowych oraz w amatorskim szkoleniu psów w celach użytkowych lub sportowych opiera swoją działalność na pracy społecznej ogółu członków.

Członkami Związku mogą być osoby fizyczne i prawne zainteresowane amatorską hodowlą i szkoleniem psów rasowych.

Związek ma prawo do powoływania oddziałów terenowych. Naczelnymi władzami Związku są: (...)(...).

Powód jest członkiem Związku (...) w (...) od ponad 40 lat. Hodowla psów jest jego pasją. Przez lata powód pełnił różne funkcje we władzach Związku – był członkiem Zarządu Głównego, Zarządu Oddziału, członkiem honorowym i członkiem Sądu Koleżeńskiego. Powód jest także sędzią kynologicznym.

18 listopada 2012 r. Zarząd Główny Związku (...) w (...) podjął uchwałę, dotyczącą zasad ustalania liczby delegatów z poszczególnych Oddziałów Związku (...) na mający się odbyć w maju 2013 r. (...). Ustalono, że jeden Delegat przypada na każdą rozpoczętą liczbę 400 członków Oddziału.

Powód był w tym czasie członkiem (...), które podjęło uchwałę z dnia 18 listopada 2012 r.

21 listopada 2012 r. biuro Zarządu Głównego Związku (...) w (...) wysłało do wszystkich Oddziałów w (...), w tym do Oddziału w Ł., drogą mailową pismo Zarządu Głównego z dnia 20 listopada 2012 r., informujące o zasadach ustalania liczby delegatów za Zjazd Delegatów z prośbą o podanie liczby członków w Oddziale, ustalonych na podstawie wpłat ze składek członkowskich wniesionych w 2012 r.

Powód oraz M. T. pismem z dnia 16 stycznia 2013 r. poinformowali Związek (...) w (...) Zarząd Główny, że na dzień 31 grudnia 2012 r. liczba członków (...) Oddziału Związku (...) w (...) wynosiła 1.425, a członków honorowych 7, co stanowiło łącznie 1.432 członków. Wpływy ze składek wyniosły 99.750 zł.

24 marca 2013 r. w Oddziale (...) w Ł. odbyło się Walne Zebranie Sprawozdawczo-Wyborcze. Na zebraniu tym wybrano władze Oddziału oraz 4 delegatów na mający się odbyć w maju 2013 r. Zjazd Delegatów. Delegatami zostali m.in. powód M. L. i M. T.. Liczbę Delegatów z Oddziału w Ł. na Zjazd ustalono na podstawie liczby członków wskazanej w piśmie z dnia 16 stycznia 2013 r.

Uchwałą z dnia 10 maja 2013 r. Zarząd Główny Związku (...) w (...) unieważnił Zebranie Sprawozdawczo-Wyborcze w Ł. z dnia 24 marca 2013 r. i dokonanych wyborów władz, w tym także wybranych Delegatów na Zjazd Delegatów.

11 - 12 maja 2013 r. odbył się Zjazd Delegatów Związku (...) w (...), na którym dokonano wyboru władz naczelných Związku (...) w (...), tj. Zarządu Głównego (25 członków), (...) (11 członków) oraz (...) (15 członków).

W Zjeździe tym nie uczestniczyli Delegaci z Oddziału w Ł. z uwagi na uchwałę z dnia 10 maja 2013 r. o unieważnieniu dokonanych tam wyborów.

Na Zjeździe Delegatów w dniach 11 i 12 maja 2013 r. na członka (...) wybrana została pozwana J. P.. Członkowie (...) wybrali pozwaną na Przewodniczącą (...)

Zarząd Główny podjął 29 maja 2013 r. uchwałę o powołaniu Zarządu (...) w Ł. w składzie 4-osobowym.

Do kompetencji Zarządu Oddziału (...) należy: kierowanie pracą oddziału, powoływanie komisji hodowlanej i komisji szkolenia psów, którym może być powierzono prawo podejmowania w imieniu zarządu decyzji leżących w zakresie ich kompetencji, opracowywanie planu działalności oraz preliminarzy budżetowych oddziału, opracowywanie sprawozdań z działalności zarządu oddziału dla walnego zgromadzenia i Zarządu Głównego, zarządzanie majątkiem Związku w ramach upoważnień udzielonych przez Zarząd Główny, przedstawianie Zarządowi Głównemu, opinii i stanowisk w sprawach w sprawach przewidzianych obowiązującymi przepisami, wykonywanie uchwał władz Związku, wykonywanie zadań zleconych przez Zarząd Główny, zwoływanie walnych zgromadzeń członków oddziału, podejmowanie uchwał natychmiast skutecznych, zaskarżalnych w ciągu 14 dni od powiadomienia do Głównego (...) o zawieszeniu w prawach członka na okres postępowania osoby, w stosunku do której kierowany jest wniosek do rzecznika o wszczęcie postępowania, powoływanie i odwoływanie rzecznika dyscyplinarnego (§ 45 pkt 1-11 Statutu).

Na posiedzenie Zarządu Tymczasowego (...) Oddział w Ł. dnia 12 stycznia 2014 r. zaproszono powoda oraz M. T., których poproszono o wyjaśnienie przyczyn podania niewłaściwej liczby członków Oddziału na koniec 2012 r.

Na posiedzeniu Zarządu Tymczasowego dnia 15 stycznia 2014 r. powoda poinformowano o wszczęciu przeciwko niemu postępowania dyscyplinarnego w sprawie podanie niewłaściwej liczby członków uprawnionych do głosowania i skierowaniu sprawy do Głównego Rzecznika Dyscyplinarnego (...). Powodowi wręczono pismo z dnia 15 stycznia 2014 r., w którym poinformowano powoda, że uchwałą z dnia 15 stycznia 2014 r. Zarząd Tymczasowy Związku (...) w (...) Oddział w Ł. zawiesił powoda w prawach członka Związku (...) w (...) na okres postępowania dyscyplinarnego, które miało zostać wszczęte przeciwko powodowi przez Głównego Rzecznika Dyscyplinarnego (...).

Podstawą dla wszczęcia postępowania dyscyplinarnego był kierowany wobec powoda zarzut, że ten, pełniąc funkcję Przewodniczącego Oddziału (...) w Ł. złożył nieprawdziwe informacje do Zarządu Głównego dotyczące składek członkowskich za 2012 r., a tym samym ilości członków Związku (...) w (...) Oddziału w Ł.. Informacja ta miała istotny wpływ na nieprawidłową liczbę delegatów wybieranych podczas Walnego Zgromadzenia członków Oddziału w Ł. w dniu 24 marca 2013 r. na Zjazd Delegatów Związku (...) w (...) w dniach 11-12 maja 2013 r.

Powoda poinformowano, że od uchwały o zawieszeniu w prawach członka służy odwołanie do Głównego Sądu Koleżeńskiego (...) w terminie 14 dni od powiadomienia o treści uchwały.

Powód osobiście potwierdził podpisem odbiór pisma.

Pismem z dnia 15 stycznia 2014 r. Zarząd Tymczasowy (...) Oddział w Ł. skierował do Głównego Rzecznika Dyscyplinarnego (...) wniosek o wszczęcie postępowania dyscyplinarnego wobec powoda.

Pismem z dnia 17 stycznia 2014 r. powód złożył do Głównego (...) Związku (...) w W. odwołanie od decyzji Zarządu Tymczasowego Oddziału w Ł. z dnia 15 stycznia 2014 r. w przedmiocie zawieszenia go w prawach członka, zaskarżając ją w całości i wnosząc o stwierdzenie nieważności uchwały, ewentualnie o jej uchylenie.

Główny (...)składa się z 15 członków i 3 zastępców (§ 35 ust. 1 Statutu Związku (...) w (...)).

Główny (...)jest instancją odwoławczą od orzeczeń oddziałowych sądów koleżeńskich (§ 36 ust. 1). Główny (...) rozpatruje jako pierwsza instancja sprawy członków pełniących funkcje z wyboru we władzach Związku oraz sędziów kynologicznych (§ 36 ust. 2). Główny (...) orzeka w kompletach złożonych z 3 członków, z których jeden, wyznaczony przez przewodniczącego Głównego (...) jest przewodniczącym kompletu (§ 36 ust. 3). Odwołanie od orzeczenia Głównego (...) działającego jako pierwsza instancja rozpatruje Główny (...) w zmienionym pięcioosobowym składzie (§ 36 ust. 4). Orzeczenia Głównego Sądu wydane w drugiej instancji są ostateczne (§ 36 ust. 5 Statutu).

Postępowanie dyscyplinarne w sprawach należących do właściwości sądów koleżeńskich Związku (...) w (...) toczy się według przepisów Regulaminu Sądów (...) Związku (...) w (...).

Postanowieniem z dnia 8 marca 2014 r. Główny (...) Związku (...) w (...) w składzie: Przewodnicząca J. P., członkowie sądu M. P. (1) i I. L., przy udziale Rzecznika Dyscyplinarnego Zarządu Głównego, po rozpoznaniu zażalenia powoda na uchwałę Zarządu Tymczasowego Oddziału w Ł. z dnia 15 stycznia 2014 r. utrzymał w mocy zaskarżoną uchwałę.

Rzecznik Dyscyplinarny przy Głównym (...) (...) Związku (...) w (...) postanowieniem z dnia 20 marca 2014 r. postanowił o wszczęciu dochodzenia w sprawie naruszenia Statutu (...) przez powoda.

Pismem z dnia 12 maja 2014 r. skierowanym do Głównego (...) Związku (...) w (...) powód złożył zażalenie na postanowienie z dnia 8 marca 2014 r. wraz z wnioskiem o wyłączenie pozwanej od orzekania w przedmiocie przyjęcia i nadania biegu zażaleniu.

Zarządzeniem z dnia 14 czerwca 2014 r. pozwana zarządziła pozostawić zażalenie powoda w aktach sprawy bez odpowiedzi, nie nadając mu dalszego biegu.

Pismem z dnia 25 czerwca 2014 r. Sekretarz Głównego (...) Związku (...) w (...) poinformował powoda, że zarządzeniem z dnia 14 czerwca 2014 r. Przewodnicząca (...) Związku (...) w (...) – pozwana - załączyła zażalenie z dnia 12 maja 2014 r. do akt sprawy i pozostawiła je bez odpowiedzi.

Z uwagi na powyższe powód zdecydował się wystąpić o interwencję do organu nadzoru tj. Prezydenta Miasta Stołecznego W., w którego imieniu działa Urząd Miasta Stołecznego W. Biuro Administracji i Spraw Obywatelskich.

Urząd Miasta Stołecznego W. Biuro Administracji i Spraw Obywatelskich pismem z dnia 25 września 2014 r. wystosował do Głównego (...) Związku (...) wniosek nadzorczy, w którym stwierdził, że działania organów Związku w sprawie powoda zostały podjęte z naruszeniem ich statutowych praw członkowskich. W związku z powyższym organ nadzoru wniósł o ponowne rozpatrzenie odwołania powoda od uchwał Zarządu Tymczasowego Oddziału w Ł. z dnia 15 stycznia 2014 r. o zawieszeniu go w prawach członków Związku.

Postanowieniem z dnia 13 listopada 2014 r. Rzecznik Dyscyplinarny przy Głównym (...) postanowił o przedstawieniu powodowi zarzutów naruszenia § 15 pkt 1 Statutu (...) w zw. z § 6 Regulaminu Zjazdu Delegatów i uchwała Plenum Zarządu Głównego (...) z dnia 18 listopada 2012 r.

W reakcji na powyższe powód pismem z dnia 28 listopada 2014 r. wniósł o umorzenie postępowania.

Urząd Miasta Stołecznego W. Biuro Administracji i Spraw Obywatelskich w reakcji na pismo Przewodniczącej Głównego (...) pismem z dnia 10 grudnia 2014 r. ponowił żądania zawarte w piśmie z dnia 25 września 2014 r.

Wnioskiem oskarżycielskim z dnia 2 marca 2015 r. Rzecznik Dyscyplinarny przy Głównym (...) wniósł do Głównego (...) o ukaranie powoda karą zawieszenia w prawach członka na okres 36 miesięcy za naruszenie § 15 pkt 1 Statutu (...) w związku z § 6 Regulaminu Zjazdu Delegatów i uchwałę Plenum Zarządu Głównego (...) z dnia 18 listopada 2012 r.

Pismem z dnia 9 marca 2015 r. Urząd Miasta Stołecznego W. Biuro Administracji i Spraw Obywatelskich wniósł o podjęcie przez Główny (...) rozstrzygnięcia w sprawie wniosku nadzorczego zawartego w piśmie z dnia 25 września 2014 r. oraz wprowadzenie przez Zarząd Główny pod obrady najbliższego Zjazdu Delegatów sprawy oceny działalności J. P..

16 marca 2015 r. do Sekretarza Głównego (...) wpłynęły wnioski oskarżycielskie wniesione przez Rzecznika Dyscyplinarnego przy Głównym (...) przeciwko m.in. powodowi. Pozwana jako Przewodnicząca Głównego (...) wyznaczyła 3-osobowy skład orzekający do rozpoznania sprawy w I instancji oraz termin rozprawy na dzień 25 kwietnia 2015 r. nie była członkiem tego składu orzekającego.

Pismem z dnia 18 marca 2015 r. Prezydent Miasta Stołecznego W. zwrócił się z wnioskiem do Zarządu Głównego o nadesłanie informacji o zakończeniu postępowań wobec powoda M. L. i M. T..

Pismem z dnia 12 kwietnia 2015 r. powód ustosunkował się do wniosku oskarżycielskiego z dnia 2 marca 2015 r.

Główny Sąd Koleżeński obradował na rozprawie w dniu 25 kwietnia 2015 r., kiedy powód ustosunkował się do zarzutów Rzecznika Dyscyplinarnego. Ponownie wniósł o uchylenie uchwały o zawieszeniu w prawach członka. Na rozprawie Główny Sąd Koleżeński oddalił wniosek powoda o uchylenie uchwały o zwieszeniu w prawach członka.

9 maja 2015 r. odbył się Zjazd Delegatów Związku (...) w (...). Na Zjeździe Delegatów było omawiane postępowanie pozwanej jako Przewodniczącej Głównego (...) wobec powoda i M. T. w sprawie zawieszenia ich w prawach członka oraz dalszych decyzji przez nią podejmowanych. Pozwana ustosunkowała się do całego postępowania, a jej wyjaśnienia zostały przyjęte bez uwag.

Pismem z dnia 14 września 2015 r. kilkoro delegatów na Zjazd Delegatów Związku (...) w (...) z dnia 9 maja 2015 r. przedstawiło Zastępcy Rzecznika Dyscyplinarnego Sądu Apelacyjnego w (...) negatywne uwagi dotyczące pracy i aktywności pozwanej.

Główny (...) obradował ponownie w dniu 10 października 2015 r. Na rozprawie Główny (...) oddalił wniosek powoda o uchylenie uchwały o zwieszeniu w prawach członka.

Wyrokiem z dnia 14 listopada 2015 r. Główny (...) Związku (...) w (...), przy udziale Rzecznika Dyscyplinarnego przy Głównym (...), uniewinnił obwinionego M. L. od zarzucanego czynu, tj. złożenia nieprawdziwych informacji do Zarządu Głównego (...), dotyczących składek członkowskich za 2012 r., a tym samym ilości członków Oddziału (...) w Ł., co miało istotny wpływ na nieprawidłową liczbę delegatów wybieranych podczas Walnego Zgromadzenia członków w Ł. w dniu 24 marca 2013 r. na Zjazd Delegatów (...) w dniach 12-12 maja 2013 r., czym miał naruszyć § 15 pkt 1 Statutu (...) w związku z § 6 Regulaminu Zjazdu Delegatów i uchwałę Plenum Zarządu Głównego (...) z dnia 18 listopada 2012 r.

Rzecznik Dyscyplinarny (...) otrzymał odpis wyroku z dnia 14 listopada 2015 r. wraz z uzasadnieniem dnia 17 grudnia 2015 r. Początkowo Sekretarz Głównego (...) omyłkowo przesłał odpis wyroku z dnia 14 listopada 2015 r. z uzasadnieniem do Rzecznika Dyscyplinarnego na adres Oddziału (...), zamiast do B..

Od wyroku Głównego (...) z dnia 14 listopada 2015 r. Rzecznik Dyscyplinarny przy Głównym (...) wniósł odwołanie.

Wyrokiem z dnia 20 lutego 2016 r. Główny (...) Związku (...) w (...), przy udziale Rzecznika Dyscyplinarnego przy Głównym (...), po rozpoznaniu sprawy z odwołania Rzecznika Dyscyplinarnego przy Głównym (...) od odrzucenia

Głównego (...) z dnia 14 listopada 2015 r. zmienił w całości zaskarżone orzeczenie w części dotyczącej obwinionego M. L., uznając go winnym tego, że złożył nieprawdziwe informacje do Zarządu Głównego ZKwP, dotyczące składek członkowskich za 2012 r., a tym samym ilości członków Oddziału (...) w Ł., co miało istotny wpływ na nieprawidłową liczbę delegatów wybieranych podczas walnego Zgromadzenia członków w Ł. w dniu 24 marca 2013 r. na Zjazd delegatów (...) w dniach 11-12 maja 2013 r., czym naruszył §15 pkt 1 Statutu (...) w zw. z § 6 Regulaminu Zjazdu Delegatów i uchwałę Plenum Zarządu Głównego (...) z dnia 18 listopada 2012 r. i za ten czyn wymierzył mu karę określoną w § 34 pkt 4 Statutu Związku (...) w (...) poprzez zawieszenie w prawach członka Związku (...) w (...) na okres 36 miesięcy, z zaliczeniem okresu zawieszenia od dnia 15 stycznia 2014 r., orzeczonego uchwałą Zarządu Tymczasowego Oddziału (...) w Ł. z dnia 15 stycznia 2014 r.

W składzie organu orzekającego w dniu 20 lutego 2016 r. nie było pozwanej.

Pismem z dnia 17 sierpnia 2016 r. skierowanym do Zastępcy Rzecznika Dyscyplinarnego w Sądzie Apelacyjnym w (...) - Prezydium Zarządu Głównego wyraziło sprzeciw wobec wystąpień delegatów, którzy kierowali swoje pisma do Rzecznika Dyscyplinarnego w Sądzie Apelacyjnym w (...), formułując negatywne stwierdzenia wobec pozwanej. Analogiczne stanowisko wyrażono w uchwale Plenum Zarządu Głównego z dnia 14 września 2016 r.

W ocenie Sądu Okręgowego, w świetle dokonanych ustaleń faktycznych powództwo nie zasługiwało na uwzględnienie.

Stosownie do treści art. 23 k.c. dobra osobiste człowieka, takie jak zdrowie, wolność, cześć, swoboda sumienia, nazwisko lub pseudonim, wizerunek, tajemnica korespondencji, nietykalność mieszkania, twórczość naukowa, artystyczna, wynalazcza i racjonalizatorska, pozostają pod ochroną prawa cywilnego niezależnie od ochrony przewidzianej w innych przepisach. Artykuł 24 § 1 k.c. stanowi zaś, że ten, czyje dobro osobiste zostaje zagrożone cudzym działaniem, może żądać zaniechania tego działania, chyba że nie jest ono bezprawne. W razie dokonanego naruszenia może on także żądać, ażeby osoba, która dopuściła się naruszenia, dopełniła czynności potrzebnych do usunięcia jego skutków, w szczególności ażeby złożyła oświadczenie odpowiedniej treści i w odpowiedniej formie. Na zasadach przewidzianych w kodeksie może on również żądać zadośćuczynienia pieniężnego lub zapłaty odpowiedniej sumy pieniężnej na wskazany cel społeczny. Dalej, w myśl art. 448 k.c. w razie naruszenia dobra osobistego sąd może przyznać temu, czyje dobro osobiste zostało naruszone, odpowiednią sumę tytułem zadośćuczynienia pieniężnego za doznaną krzywdę lub na jego żądanie zasądzić odpowiednią sumę pieniężną na wskazany cel społeczny, niezależnie od innych środków potrzebnych do usunięcia skutków naruszenia. Ochrona dóbr osobistych może być zatem realizowana za pomocą różnych środków, przybierając postać niemajątkową (poprzez żądanie usunięcia skutków naruszenia owych dóbr), jak i majątkową (realizowaną poprzez roszczenie o zadośćuczynienie).

Powód w niniejszym procesie dochodził ochrony w obu wzmiankowanych formach.

Odnosząc się do sformułowanych pozwem żądań wskazać należy, że dobra osobiste, ujmowane są w kategoriach obiektywnych, jako wartości o charakterze niemajątkowym, ściśle związane z człowiekiem, decydujące o jego bycie, pozycji w społeczeństwie, będące wyrazem odrębności fizycznej i psychicznej oraz możliwości twórczych, powszechnie uznane w społeczeństwie i akceptowane przez system prawny.

Katalog dóbr osobistych, wymienionych w art. 23 k.c., pozostających pod ochroną prawa cywilnego jest otwarty i wraz ze zmianami stosunków społecznych mogą pojawiać się i znikać pewne dobra, niemniej jednak powód żądając ochrony prawnej winien wskazać, które dobro jakie konkretnie dobro zostało naruszone (wyrok SN z dnia 06.05.2010 r., II CSK 640/09). Ustalenie odpowiedzialności na podstawie wyżej wskazanych norm prawnych w pierwszej kolejności wymaga określenia dobra osobistego, które mogło zostać naruszone, a następnie udowodnienia faktu jego naruszenia oraz oceny, że działanie strony pozwanej było bezprawne.

W myśl art. 24 k.c. dowód, że dobro osobiste zostało naruszone ciąży przy tym na osobie poszukującej ochrony prawnej. Natomiast na tym, kto podjął działania zagrażające dobru osobistemu innej osoby lub naruszające to dobro spoczywa ciężar dowodu, że nie było ono bezprawne. Zgodnie z utrwalonym poglądem, za bezprawne uważa się każde działanie naruszające dobro osobiste, jeżeli nie zachodzi żadna ze szczególnych okoliczności je usprawiedliwiających.

Do okoliczności wyłączających bezprawność zalicza się zaś działanie w ramach porządku prawnego tj. działanie dozwolone przez obowiązujące przepisy, wykonywanie prawa podmiotowego, zgodę pokrzywdzonego oraz działanie w obronie uzasadnionego interesu. Istnieje zatem domniemanie bezprawności, stanowiące znaczne ułatwienie dla strony powodowej, jako że swoiście przerzuca ciężar dowodu na stronę pozwaną, która musi udowodnić jedną z wyżej opisanych okoliczności w celu uniknięcia odpowiedzialności za naruszenie dóbr osobistych.

W niniejszym procesie powód domagał się od pozwanej przeprosin za naruszenie jego dóbr osobistych w postaci prawa do obrony oraz dobrego imienia, w szczególności w społeczności kynologicznej. Spór sprowadzał się więc do ustalenia, czy pozwana, która jako Przewodnicząca współuczestniczyła w wydaniu postanowienia Głównego (...) Związku (...) w (...) z dnia 8 marca 2014 r., wydając orzeczenie naruszyła dobra osobiste powoda, a także, czy podejmowane przez nią dalsze czynności uniemożliwiały powodowi obronę jego praw, a jeśli tak, czy naruszenia te miały charakter bezprawny.

Kluczową kwestią, która wymagała wyjaśnienia w toku tego postępowania było zatem ustalenie, czy powód wykazał, że doszło do naruszenia jego dóbr osobistych.

Pozwana konsekwentnie wносиła o oddalenie powództwa, wskazując na jego bezzasadność, a także podnosząc zarzut braku legitymacji biernej w procesie. Pozwana powołała się na orzeczenie Sądu Najwyższego z dnia 8 lutego 1991 r., sygn. akt I CR 791/90, zgodnie z którym sędzia, który przy wykonywaniu czynności jurysdykcyjnych dopuścił się naruszenia dóbr osobistych innej osoby, nie ma legitymacji biernej w sprawie z powództwa tej osoby o roszczenia przewidziane w przepisach art. 23 i 24 k.c., a Skarb Państwa ponosi odpowiedzialność z tego tytułu tylko wtedy, gdy naruszenie dóbr osobistych jest jednocześnie przewinieniem służbowym lub uchybieniem godności urzędu, którego popełnienie zostało stwierdzone orzeczeniem wydanym w postępowaniu dyscyplinarnym. Pozwana jest sędzią sądu powszechnego, ale w Związku (...) występowała jako sędzia Głównego (...). Z uwagi na powyższe nie jest możliwe stosowanie ww. orzeczenia do pozwanej wprost, jednak można to uczynić per analogiam. Niemniej jednak, aby móc rozważyć kwestię odpowiedzialności pozwanej, należało najpierw ustalić, czy faktycznie doszło do naruszenia dóbr osobistych powoda w trakcie wykonywania przez pozwaną czynności jurysdykcyjnych i czy to naruszenie miało charakter bezprawny.

Przechodząc zatem do oceny, czy w sprawie doszło do naruszenia przez pozwaną dóbr osobistych, Sąd w pierwszej kolejności ocenił powyższe w kontekście podnoszonego przez powoda naruszenia jego dobra osobistego w postaci prawa do obrony.

Powód naruszenia swojego dobra osobistego upatrywał w tym, że pozwana jako Przewodnicząca Głównego (...) Związku (...) w (...) pozostawiła jego zażalenie bez rozpoznania, czym naruszyła jego prawo do sądu.

Niewątpliwym jest, że zawarty w art. 23 k.c. katalog dóbr osobistych nie jest wyczerpujący. Ustawodawca poprzez posłużenie się zwrotem „w szczególności” dopuszcza istnienie i tworzenie się innych dóbr. Zarówno doktryna, jak i orzecznictwo podjęły się próby sprecyzowania użytego w art. 23 k.c. pojęcia podkreślając właściwości, jakie musi wykazywać określona wartość, aby mogła zyskać rangę dobra osobistego. Wskazuje się, że są to wartości niemajątkowe, nieodłącznie związane z człowiekiem i jego naturą, stanowiące o jego wyjątkowości i integralności, jego godności i postrzeganiu w społeczeństwie, umożliwiające mu samorealizację i twórczą działalność, nie poddające się wycenieniu w ekonomicznych miernikach wartości. Do katalogu dóbr wskazanych przez ustawodawcę przyjęło się dodawać szereg innych, takich jak prawo do intymności i prywatności, płeć człowieka, prawo do planowania rodziny, tradycja rodzinna, pamięć o osobie zmarłej, więź między członkami rodziny. Niemniej jednak ani Kodeks cywilny, ani jakkolwiek akt prawny nie stwarza podstawy do przyjęcia, że do katalogu tego można zaliczyć prawo do obrony. Prawo do obrony i korzystania z pomocy obrońcy jest jedną z gwarancji (elementem) przeprowadzenia rzetelnego postępowania (por. art. 42 ust. 2 Konstytucji, art. 6 ust. 3 lit. c Konwencji o Ochronie Praw Człowieka i Podstawowych Wolności jak i art. 6 Kodeksu Postępowania Cywilnego). Z treści żadnego z tych unormowań nie można jednak skutecznie wywieść, że normują one prawo do obrony jako dobro osobiste, a wręcz przeciwnie w sposób jednoznaczny wynika z nich, że prawo do obrony w jego aspekcie materialnym, jak i formalnym stanowi jedną z zasad postępowania, gwarancję ochrony praw obywatelskich i jeden z fundamentów demokracji.

W świetle powyższego, Sąd uznał, że skoro prawo do obrony nie stanowi osobnego dobra osobistego w rozumieniu przyjętym w art. 23 k.c., nie podlega ochronie przewidzianej w art. 23 i 448 k.c. Tym samym oparte na przywołanych przepisach roszczenia powoda nie mogły zostać uwzględnione.

Ubocznie Sąd zauważył, że niezależnie od podstawy prawnej żądania i argumentacji pozwu, nie doszło do naruszenia przez pozwaną przysługującego powodowi prawa do obrony.

Powód miał możliwość brania udziału w czynnościach procesowych toczących się w postępowaniu prowadzonym przez Główny (...) Związku (...) w (...), bezsprzecznie mógł więc podejmować aktywność w sprawie i składać stosowne wnioski dowodowe. Wszystkie podejmowane przez pozwaną czynności były zgodne z obowiązującym prawem, Statutem Związku oraz Regulaminem Głównego (...). Na tle § 45 ust. 10 Statutu w zw. z § 36 ust. 5 Statutu postanowienie z dnia 8 marca 2014 r. było wydane przez Główny (...) jako organ II instancji, przez co orzeczenie stało się ostateczne i nie służyło od niego odwołanie. Tymczasem powód pismem z dnia 12 maja 2014 r. złożył zażalenie na ww. orzeczenie. Zarządzeniem z dnia 14 czerwca 2014 r. pozwana pozostawiła zażalenie powoda w aktach sprawy bez odpowiedzi, nie nadając mu dalszego biegu, co było czynnością podjętą prawidłowo, albowiem od postanowienia z dnia 8 marca nie przysługiwał środek odwoławczy. Wszelkie dalsze czynności wykonywane przez pozwaną, jako przewodniczącą Głównego (...), były związane z nadaniem biegu wnioskowi oskarżycielskiemu wniesionemu przez Rzecznika Dyscyplinarnego, w tym wyznaczeniem rozprawy i doręczeniem wyroku; czynności te również nie budziły zastrzeżeń na tle obowiązujących procedur. Celowość i prawidłowość czynności mogła podlegać ocenie jedynie na skutek składania stosownych środków odwoławczych, o ile takie przysługiwały. Z uwagi na powyższe nie mogło być mowy o naruszeniu dóbr osobistych powoda w tym zakresie, ani też naruszenia jego prawa do obrony, a także o bezprawności działań pozwanej.

Sąd badał, czy miało miejsce naruszenie dóbr osobistych powoda w postaci dobrego imienia oraz wizerunku w społeczności kynologicznej.

Cześć człowieka obejmuje dwa aspekty: dobre imię (cześć zewnętrzna) i godność (cześć wewnętrzna). Konkretyzują się one w poczuciu własnej wartości człowieka i oczekiwaniu szacunku ze strony innych ludzi. Naruszenie godności polega z reguły na ułudzeniu komuś lub obraźliwym zachowaniu wobec niego. Naruszenie dobrego imienia i wizerunku polega przede wszystkim na pomówieniu o takie postępowanie lub właściwości, które mogą poniżyć tę osobę w opinii publicznej lub narazić na utratę zaufania potrzebnego dla danego stanowiska, zawodu lub rodzaju działalności. Może tu chodzić zarówno o rozpowszechnianie wiadomości określonej treści, która stanowi zarzut pod adresem jednostki, jak i wyrażanie ujemnej oceny jej działań.

Oceniając, czy nastąpiło naruszenie dóbr osobistych, Sąd winien ocenić, czy na skutek działania pozwanej powód miał wystarczającą podstawę do negatywnych odczuć, przy uwzględnieniu nie tylko osobistych przeżyć, ale także przeciętnej, obiektywnej reakcji innych osób; przy ocenie, czy doszło do naruszenia dóbr osobistych, decydujące znaczenie ma nie tyle subiektywne odczucie osoby żądającej ochrony prawnej, ile to, jaką reakcję wywołuje w społeczeństwie to naruszenie. Należy więc przyjmować koncepcję obiektywną naruszenia dobra osobistego w kontekście całokształtu okoliczności sprawy. Kwestia zagrożenia lub naruszenia dóbr osobistych powinna być ujmowana w płaszczyźnie faktycznej i prowadzić do ustalenia, czy dane zachowania, biorąc pod uwagę przeciętne reakcje ludzkie, mogły obiektywnie stać się podstawą do negatywnych odczuć po stronie pokrzywdzonego.

Mając powyższe na uwadze, Sąd doszedł do przekonania, że również w tym zakresie naruszenie dóbr osobistych powoda nie miało miejsca. Pozwana wykonywała poszczególne czynności w ramach pełnionej funkcji, a nie jako osoba prywatna. Pozwana nie wypowiadała się publicznie na temat prowadzonych z udziałem powoda postępowań. Powód nie wykazał, aby zawieszenie w prawach członka Związku wywołało wśród społeczności kynologicznej negatywne dla jego wizerunku skutki.

Już z tych przyczyn powództwo podlegało oddaleniu. Jedynie ubocznie należy wskazać, że ponownie nie może być mowy o bezprawności działań pozwanej, która musiałaby wynikać z oczywistych, rażących błędów w zakresie

stosowania przepisów proceduralnych lub stanowić działanie wykraczające w sposób oczywisty poza te przepisy. W sprawie Główny (...), w skład którego, jako Przewodnicząca, wchodziła pozwana, był umocowany prawnie do wydania postanowienia w przedmiocie uchwały z dnia 15 stycznia 2014 r.

Do okoliczności wyłączających bezprawność zalicza się działanie w ramach porządku prawnego, wykonywanie prawa podmiotowego, ochronę uzasadnionego interesu oraz – pod pewnymi warunkami – zgodę pokrzywdzonego. Jeżeli więc obowiązujące przepisy przewidują określone procedury bądź nadają pewnym organom lub podmiotom określone kompetencje, to działanie w ich ramach – jeśli narusza sferę prawnie chronionych dóbr osobistych - z reguły nie jest bezprawne, chyba że dochodzi do wyraźnego i poważnego naruszenia przepisów, w szczególności polegającego na wykroczeniu poza cel i niezbędny zakres postępowania, lub wyrażeniu ocen bądź użyciu sformułowań nieuzasadnionych przedmiotem i potrzebami tego postępowania i naruszającymi godność osoby, której dotyczy (por. wyroki Sądu Najwyższego z dnia 21 października 2003 r., I PK 414/02, OSNP 2004/20/344, z dnia 7 marca 2007 r., II CSK 493/06, niepubl. poza bazą Lex nr 278669, a dnia 7 kwietnia 2009 r., I PK 210/08, Mon. Pr. 2009/12/242-247 oraz orzeczenia w nich powołane).

Postępowanie przed sądem koleżeńskim w zakresie uregulowanym w statucie i według ustalonej przez stowarzyszenie procedury należy zakwalifikować jako działanie prowadzone w ramach porządku prawnego (tak też wyrok Sądu Najwyższego z dnia 18 października 2012 r., V CSK 427/11). Ustanowienie wewnętrznego postępowania badającego czy wystąpiły uchybienia w wykonywaniu praw i obowiązków członka stowarzyszenia oraz czy zachodzą przesłanki pozbawienia członkostwa w stowarzyszeniu mieści się w zakresie samorządności (...), a dwustopniowość tego postępowania wzmocnia gwarancje rzetelnego rozpoznania spraw poddanych pod osąd (...).

Chybione okazały się zarzuty powoda, jakoby z uwagi na fakt, że pozwana nie poinformowała Delegatów o zawieszeniu powoda w prawach członka, niemożliwe było złożenie wniosku o uchylenie uchwały/orzeczenia o zawieszeniu w prawach członka. Pozwana wydała orzeczenie zgodnie z przepisami, a Delegatów wyczerpująco poinformowała o sytuacji na Zjeździe Delegatów w dniu 9 maja 2015 r. Również niezasadny okazał się zarzut, jakoby pozwana miała opóźnić doręczenie wyroku z dnia 14 listopada 2015 r. Rzecznikowi Dyscyplinarnemu. Podnoszone kwestie są irrelewantne dla sprawy, jako że powód naruszenia swoich dóbr upatrywał w zawieszeniu w prawach członka. Ponadto ze zgromadzonych w aktach sprawy dokumentów wynika, że pozwana działała zgodnie z przepisami i Rzecznik Dyscyplinarny otrzymał odpis orzeczenia i w terminie złożył odwołanie.

Ostatecznie powód został prawomocnie zawieszony w prawach członka (...) na okres 36 miesięcy, o czym orzeczono w wyroku z dnia 20 lutego 2016 r. W kontekście powyższego trudno też przyjąć, jakoby jakiegokolwiek działanie bezprawnie naruszało dobro osobiste powoda jakim jest prawo do członkowska w przedmiotowym związku. Z powyższych przyczyn tym bardziej działania pozwanej nie nosiły cech bezprawności.

Z uwagi na powyższe, na podstawie powołanych przepisów Sąd oddalił powództwo.

O kosztach postępowania Sąd orzekł na podstawie art. 98 § 1 i 3 k.p.c. Przy tym szczegółowe wyczerpujące wyliczenie tych kosztów zostało pozostawione referendarzowi sądowemu na podstawie art. 108 § 1 zd. 2 k.p.c.

Apelację od powyższego wyroku złoży powód, zaskarżył go w całości. Powód wniósł o zmianę zaskarżonego wyroku poprzez uwzględnienie powództwa i zasądzenie kosztów sądowych według norm przypisanych, ewentualnie uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy Sądowi Okręgowemu do ponownego rozpoznania. Powód zarzucał rozstrzygnięciu:

- nieważność postępowania poprzez pozbawienie powoda możliwości korzystania z fachowego pełnomocnika, a tym samym obrony jego praw,
- obrazę przepisów prawa materialnego, a w szczególności art. 23 i 24 k.c. przez ich nieprawidłową wykładnię i przyjęcie, że nie doszło do naruszenia dóbr osobistych,

- obrazę przepisów postępowania mającą wpływ na rozstrzygnięcie przez nieprzeprowadzenie żadnego z wnioskowanych przez powoda dowodów,
- sprzeczność dokonanych ustaleń w zebranych materiale dowodowym,
- niewyjaśnienie ważnych okoliczności sprawy, nie rozpatrzenie jej istoty, w szczególności konkretnych działań pozwanej, których celem było naruszenie praw powoda,
- niewyjaśnienie uniemożliwiającej kontrolę instancyjną prezentowanego przez Sąd poglądu, że pozwana jako Przewodnicząca (...) była uprawniona do nienadania biegu zażaleniu powoda i związany z tym pogląd, że od orzeczenia utrzymującego w mocy decyzję Zarządu o zawieszeniu powoda, zażalenie nie przysługuje,
- bezzasadne obciążenie powoda kosztami postępowania, w sytuacji, gdy wedle stanowiska Sądu, wyrażonego w wyniku wniosku o ustanowienie pełnomocnika, korzystanie przez pozwaną z takiego pełnomocnika nie miało uzasadnienia w realiach sprawy.

Pozwana wniosła o oddalenie apelacji oraz o zasądzenie od powoda na jej rzecz zwrotu kosztów postępowania, w tym kosztów zastępstwa procesowego wg norm przepisanych za instancję odwoławczą bądź przedłożonego spisu kosztów.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Apelacja okazała się bezzasadna.

Przede wszystkim nie było jakichkolwiek podstaw do przyjęcia, że doszło do nieważności postępowania poprzez pozbawienie powoda możliwości obrony swoich praw w procesie.

Nie stanowiła o nieważności odmowa ustanowienia dla powoda pełnomocnika z urzędu.

W orzecznictwie ugruntował się pogląd, zgodnie z którym odmowa ustanowienia dla strony pełnomocnika z urzędu - w zasadzie - nie usprawiedliwia zarzutu nieważności postępowania wskutek pozbawienia możliwości obrony swych praw (zob. min. wyroki Sądu Najwyższego: z dnia 12 września 2007 r. w sprawie I CSK 199/07, LEX nr 461625, z dnia 16 kwietnia 2008 r. w sprawie V CSK 564/07, LEX nr 424339; z dnia 19 czerwca 2008 r. w sprawie V CSK 50/08, LEX nr 424321 itp.).

Wyjątkowo jedynie oddalenie wniosku o ustanowienia pełnomocnika z urzędu może spowodować nieważność postępowania ze wskazanej przyczyny, m.in. w przypadku, gdy strona ze względu na stan zdrowia psychicznego nie jest w stanie podjąć racjonalnej obrony swych praw w postępowaniu sądowym (zob. np.: postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 10 marca 1999 r. w sprawie II CKN 41/99, LEX nr 196603 oraz wyroki Sądu Najwyższego: z dnia 25 maja 2005 r. w sprawie I CK 773/04, LEX nr 180833 ; z dnia 19 lutego 2010 r. w sprawie IV CSK 318/09, LEX nr 678016 itp.).

Po stronie powoda tego rodzaju szczególne okoliczności nie zachodziły.

Ustalenia faktyczne sądu I instancji, istotne dla rozstrzygnięcia sprawy, nie budzą wątpliwości i nie są kwestionowane w apelacji.

Dlatego ustalenia te Sąd Apelacyjny przyjmuje w pełni za podstawę własnego rozstrzygnięcia.

W istocie stan faktyczny sprawy był między stronami niesporny, wynikał bowiem wyłącznie z treści nie budzących wątpliwości dokumentów, związanych z postępowaniem prowadzonym przed Głównym (...) ((...)) Związku (...) w (...), w którym pozwana, jako Przewodnicząca tego Sądu, wydawała zarządzenia, z którymi powód wiązał naruszenie jego dóbr osobistych.

Wymaga podkreślenia, że do istoty sporu nie należały okoliczności związane z zasadnością zarzutów stawianych powodowi w postępowaniu wewnątrzorganizacyjnym, co oznacza, że zbędne było prowadzenie w tym zakresie jakiegokolwiek postępowania dowodowego.

Nie doszło także do naruszenia przez Sąd Okręgowy przepisów prawa materialnego, w szczególności art. 23 kc oraz art. 24 kc.

Prawidłowo bowiem sąd orzekający uznał, że zachowanie pozwanej nie skutkowało naruszeniem chronionych prawem dóbr osobistych powoda, ani nie było bezprawne.

W orzecznictwie przyjmuje się jednolicie, że dobra osobiste są to społecznie uznane, obiektywne wartości niemajątkowe, związane z osobowością człowieka, jego integralnością fizyczną i psychiczną, mające indywidualny charakter, a stanowiąc atrybut każdej osoby fizycznej są z nią ściśle związane (por. wyroki Sądu Najwyższego z dnia 6 maja 2010 r., II CSK 640/09, OSNC-ZD 2011, nr A, poz. 4, z dnia 26 maja 2017 r., I CSK 557/16, OSNC 2018, nr 3, poz. 33).

Z definicji tej wynika, że konieczną cechą dobra osobistego jest "wartość immanentnie złączona z istotą człowieczeństwa oraz naturą człowieka, niezależna od jego woli, stała, dająca się skonkretyzować i zobiektywizować", mająca zarazem decydujące znaczenie dla bytu i pozycji człowieka w społeczeństwie (por. np. uchwała Sądu Najwyższego z dnia 19 listopada 2010 r., w sprawie III CZP 79/10, OSNC 2011, nr 4, poz. 41).

Należy też zwrócić uwagę, że przy stosowaniu przepisów art. 23 kc oraz art. 24 kc utrwalila się taka ich wykładnia, zgodnie z którą o tym, czy doszło do naruszenia dobra osobistego decydujące znaczenie mają kryteria obiektywne a nie subiektywne odczucia osoby żądającej ochrony prawnej.

Istotne jest zatem przede wszystkim reakcja społeczna na określone zachowanie, a ściślej, czy w odczuciu przeciętnie reagującej osoby zachowanie takie jest uważane za niedozwoloną ingerencję w sferę chronionych dóbr osobistych.

Oznacza to, że zagrożenie lub naruszenie dobra osobistego zachodzi wtedy, gdy działanie lub zaniechanie innej osoby godzi w obiektywnie uzasadnione interesy uprawnionego (por. np.: M. P., w: Kodeks cywilny, Komentarz pod red. K. P., Wyd. C.H. B., W-wa 2008, Wyd. 5, tom I, str. 114-118 i przytoczone tam przykłady z orzecznictwa i literatury).

Przenosząc to na realia rozpoznawanej sprawy można dodać, że w orzecznictwie utrwalili się poglądy zgodnie z którym prawo do sądu, czy też, bardziej ogólnie, do rozpoznania sprawy w określonym trybie i procedurze nie stanowi dobra osobistego.

Stanowisko takie wyraził m.in. Sąd Najwyższy w uzasadnieniu do wyroku z dnia 6 maja 2010 r. w sprawie II CSK 640/09 (OSNC-ZD 2011, nr A poz.4) stwierdzając, że katalog dóbr osobistych wymienionych w art. 23 k.c. pozostających pod ochroną prawa cywilnego jest otwarty, jednak nie oznacza to, że należy do niego zaliczyć prawo do sądu.

Wskazano tam, że nie ma podstaw do przyjęcia, iż wszystkie prawa podstawowe objęte Europejską Konwencją Praw Człowieka oraz wolności i prawa osobiste wymienione w Konstytucji w art. od 38 do 56 powinny być chronione za pomocą środków wskazanych w art. 24 k.c.

Jak już powiedziano, w doktrynie i orzecznictwie dobra osobiste określa się powszechnie jako wartości o charakterze niemajątkowym, ściśle związane z człowiekiem, charakter prawny dóbr osobistych odróżnia je zatem od innych wartości, także tych, które wskazane są w Konstytucji oraz w międzynarodowych konwencjach regulujących prawa człowieka.

Zarówno Konstytucja RP, jak i Konwencja o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności sporządzona w R. dnia 4 listopada 1950 r. (Dz.U. z 1993 r. Nr 61, poz. 284) określają takie prawa i wolności, które mają charakter dóbr osobistych jak życie, zdrowie, wolność.

Zawierają jednak również katalog takich wartości, które regulują prawa człowieka w konkretnych sferach jego działalności społecznej czy zawodowej, a więc związane z funkcjonowaniem człowieka w różnych dziedzinach jego aktywności życiowej, które jednak nie mogą być kwalifikowane jako dobra osobiste, pozbawione są bowiem cech, o jakich mowa wyżej.

Do takich praw o charakterze gwarancyjnym należy prawo do sądu w tym prawo do rozpoznania sprawy w rozsądnym terminie gwarantowane w art. 45 Konstytucji i art. 6 Konwencji, które nie należy jednak do katalogu dóbr osobistych.

To samo dotyczy, mutatis mutandis, praw związanych z członkostwem w różnego rodzaju organizacjach, w tym stowarzyszeniach, społecznych, zawodowych, kulturalnych itp.

Tym bardziej przepisom regulującym ochronę dóbr osobistych nie można nadawać charakteru norm subsydiarnych, mających służyć rozstrzygnięciu sporów z zakresu prawa prywatnego, w sytuacji gdy brak jest ku temu innych, wystarczających norm prawnych.

W szczególności nie mogą one, co do zasady, stanowić podstawy rozstrzygnięcia w sprawach proceduralnych, związanych z funkcjonowaniem osób prawnych, w tym dotyczących członkostwa w stowarzyszeniach.

Nie można oczywiście wykluczyć sytuacji, gdy na tle sporu o członkostwo dojdzie także do naruszenia dobra osobistego członka stowarzyszenia, np. w sytuacji gdy związane to będzie z przejawami dyskryminacji, mobbingu itp.

Tego rodzaju sytuacja nie miała jednak miejsca w stanie faktycznym rozpoznawanej sprawy.

Powód naruszenia swoich dóbr osobistych upatrywał bowiem wyłącznie w dokonaniu przez pozwaną czynności o charakterze techniczno – organizacyjnym, w trakcie wykonywania przez nią czynności Przewodniczącej (...).

Ubocznie jedynie można zauważyć, że, o ile powód z tych czynności wyprowadzał twierdzenie o bezprawnym naruszeniu jego praw członkowskich w (...), to wyłączną legitymację w procesie o ochronę tych praw miałoby to stowarzyszenie.

Pozwana przy wspomnianej czynności występowała bowiem jako jego statutowy organ.

Niezależnie od tego zachowanie pozwanej nie nosiło cech bezprawności w rozumieniu przepisu art. 24 kc.

Ochrona dóbr osobistych przewidziana w art. 24 § 1 k.c. obejmuje swoim zakresem naruszenia lub zagrożenia tego rodzaju dóbr, które mają charakter bezprawny.

W nauce i orzecznictwie przyjmuje się, że bezprawne w rozumieniu tego przepisu jest każde działanie naruszające dobro osobiste, chyba że wystąpi szczególna przyczyna usprawiedliwiająca naruszenie.

Do okoliczności wyłączających bezprawność zalicza się działanie w ramach porządku prawnego, wykonywanie prawa podmiotowego, ochronę uzasadnionego interesu oraz - pod pewnymi warunkami - zgodę pokrzywdzonego.

Jeżeli więc obowiązujące przepisy przewidują określone procedury bądź nadają pewnym organom lub podmiotom określone kompetencje, to działanie w ich ramach - jeśli narusza sferę prawnie chronionych dóbr osobistych - z reguły nie jest bezprawne, chyba że dochodzi do wyraźnego i poważnego naruszenia przepisów, w szczególności polegającego na wykroczeniu poza cel i niezbędny zakres postępowania, lub wyrażeniu ocen bądź użyciu sformułowań nieuzasadnionych przedmiotem i potrzebami tego postępowania i naruszającymi godność osoby, której dotyczą (por. np. wyroki Sądu Najwyższego: z dnia 21 października 2003r. w sprawie I PK 414/02, OSNP 2004/20/344, z dnia 7

marca 2007 r. w sprawie II CSK 493/06, LEX nr 278669, oraz dnia 7 kwietnia 2009 r. w sprawie I PK 210/08, Mon. Pr. (...) -247).

Postępowanie przed (...) stowarzyszenia w zakresie uregulowanym w statucie i według ustalonej przez stowarzyszenie procedury należy zakwalifikować, jako działanie prowadzone w ramach porządku prawnego (zob. bliżej np. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 18 października 2012 r. w sprawie V CSK 427/11, LEX nr 1294178).

Nie można też pomijać, że pozwana, wykonując sporne, kwestionowane przez powoda czynności, dokonała własnej interpretacji odpowiednich, mogących mieć zastosowanie postanowień statutu stowarzyszenia

Przyjmuje się, że dokument ten ma charakter umowy cywilnoprawnej, podlegającej wykładni według reguł określonych w art. 65 kc (zob. bliżej : uchwały Sądu Najwyższego : z dnia 23 maja 1989r w spr. III CZP 34/89, OSNCAP, z. 6 z 1990r, poz. 80 oraz z dnia 18 maja 1995r w spr. III CZP 62/95, OSNC, z. 10 z 1995r, poz. 141 i wyroki Sądu Najwyższego : z dnia 12 października 2001r w spr. V CKN 504/00, LEX nr 52762 i z dnia 25 lipca 2003r w spr. V CKN 117/02, LEX nr 172830).

Z kolei, z punktu widzenia art. 65 § 2 kc za najbardziej miarodajną („autentyczną”) należy uznać interpretację postanowień statutu dokonywaną przez władze i organy samego stowarzyszenia (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 11 października 1995r w spr. I PRN 28/95, OSNP, z. 11 z 1996r, poz. 163).

Jakkolwiek zatem nie ma to istotnego znaczenia w sprawie, to nie sposób byłoby także zakwestionować uprawnień pozwanej do podjęcia spornych czynności w postępowaniu dotyczącym zawieszenia powoda w prawach członka, również z punktu widzenia procedur wewnątrzorganizacyjnych.

Nie do końca czytelne są wywody apelacji kwestionujące obciążenie powoda obowiązkiem zwrotu pozwanej kosztów zastępstwa procesowego pozwanej.

Z przepisu art. 98 § 1 i 3 kpc wynika wprost, że do niezbędnych kosztów procesu strony reprezentowanej przez adwokata zalicza się m.in. wynagrodzenie jednego adwokata.

W realiach sprawy nie było natomiast podstaw do nieobciążania powoda obowiązku zwrotu kosztów procesu przeciwnicze na podstawie art. 102 kpc.

Z tych przyczyn na podstawie art. 385 kpc Sąd Apelacyjny orzekł jak w punkcie 1. sentencji wyroku.

O należnych pozwanej kosztach zastępstwa procesowego w postępowaniu apelacyjnym orzeczono (punkt 2. wyroku) na podstawie art. 98 § 1 i 3 kpc w zw. z art. 391 kpc, przy uwzględnieniu treści § 10 ust. 1 pkt 2) w zw. z § 8 ust. 1 pkt. 2) Rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015r. w sprawie opłat za czynności adwokackie (Dz. U. 2015.1800 ze zm.).

Bogdan Wysocki